

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за друго тромесечје 2023. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за (ре)осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	13
3. Осигурање од аутоодговорности.....	13
4. Закључак	14

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.
T2	друго тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 6.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

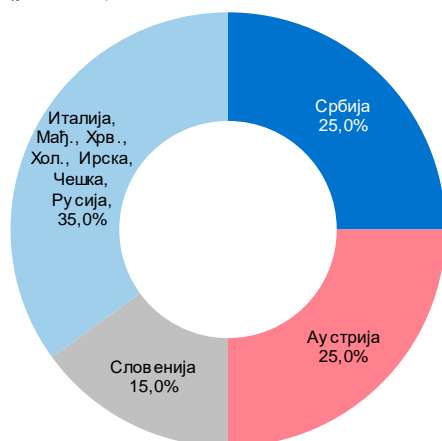
Друштва за (ре)осигурање

На крају Т2 2023. године у Републици Србији послује 20 друштава за (ре)осигурање и њихов број је непромењен у односу на исти период претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 16 друштава, док се пословима реосигурања баве четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем баве се четири друштва, док се искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем бави по шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава на крају Т2 2023. године 15 је у већинском страном власништву.

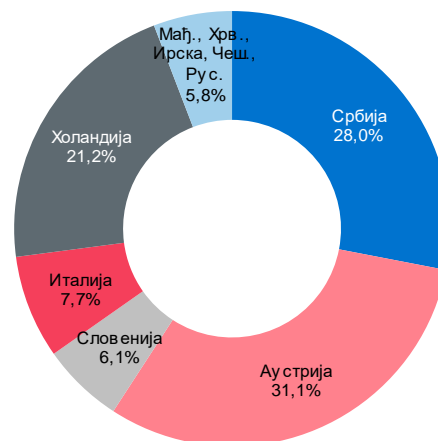
Друштва у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају Т2 2023. године у: премији животних осигурања са 86,1%, премији неживотних осигурања са 60,9%, укупној имовини са 72,0%, као и у броју запослених са 64,7%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у Т2 2023)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у Т2 2023)

Извор: Народна банка Србије.

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

Остали учесници на тржишту

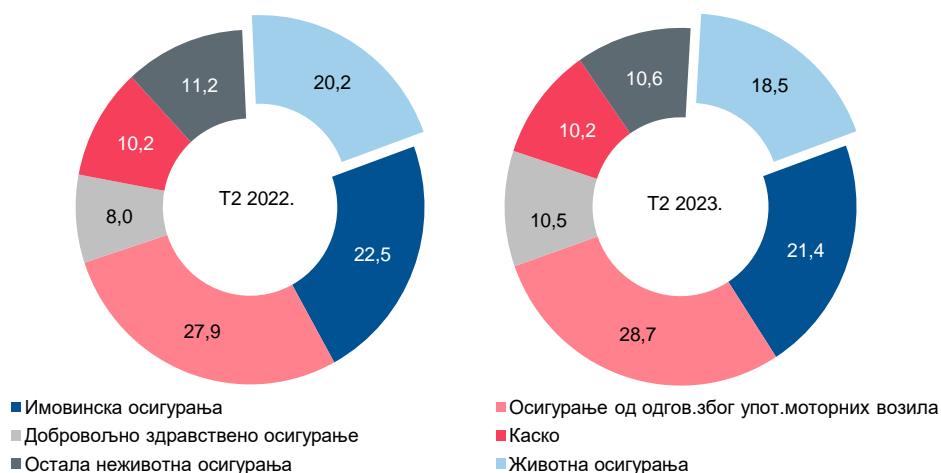
Поред друштава за (ре)осигурање, на крају Т2 2023. године на тржишту послује и: 15 банака, девет давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 109 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 75 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника) и 4.204 активна овлашћена лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т2 2023. године износила је 78,6 млрд динара (670 млн евра или 724 млн долара),² што представља раст од 16,3% у односу на исти период претходне године.

У структури укупне премије учешће премије животних осигурања се са 20,2% у Т2 2022. године смањује на 18,5% у Т2 2023. године, услед већег номиналног раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања
(у Т2 2022. и Т2 2023. у %)

Извор: Народна банка Србије.

² Према просечној вредности средњег курса Народне банке Србије за посматрани период.

Посматрано према врстама осигурања, структура укупне премије у Т2 2023. године донекле је измењена у односу на структуру у истом периоду 2022. године. Наиме, највеће учешће у укупној премији и даље бележи осигурање од одговорности због употребе моторних возила у укупној премији са 28,7%, иза којег следе имовинска осигурања са 21,4% и животна осигурања са 18,5%. Међутим, у посматраном периоду, а почев од Т1 2023. године, добровољно здравствено осигурање са 10,5% учешћа у укупној премији бележи веће учешће од осигурања моторних возила – каско (10,2%).

Премија неживотних осигурања у Т2 2023. године бележи раст од 18,7% у односу на исти период 2022. године. При томе, премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила бележи раст од 19,6%, премија имовинских осигурања 10,5%, премија добровољног здравственог осигурања чак 51,6%, а премија осигурања моторних возила – каско 17,1%.

Напред наведени двоцифрени процентуални раст премије осигурања од одговорности због употребе моторних возила углавном је резултат повећања броја закључених уговора, као и повећања минималне тарифе премија за обавезно осигурање власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима, почев од 1. јануара ове године.

Премија добровољног здравственог осигурања, очекивано, бележи поменут значајан раст, имајући у виду да је аспект који се највише променио од почетка пандемије управо свест о важности нашег здравља и здравља наше породице. Четири друштва за осигурање покривају скоро три четвртине овог сегмента тржишта, при чему су у великој мери заступљена осигурања која уговарају послодавци за своје запослене.

Осигурање од последица незгоде³ бележи благи раст од 0,8%, али и пад учешћа са 2,6% у Т2 2022. године на 2,2% у Т2 2023. године.

У Т2 2023. године није дошло до промене на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини укупне премије, која у укупној премији тржишта учествују са 74,8%. Међутим, дошло је до промене у рангу пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини премије неживотних и премије животних осигурања, која у укупним наведеним категоријама свих друштава за осигурање учествују са 75,4% и 82,9%, респективно.

Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају билансних сума свих друштава за (ре)осигурање, умерена је и на крају Т2 2023. године износи 1.219.⁴

³ Ово осигурање обухвата и добровољна осигурања од незгоде, и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења.

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	30. 6. 2022.			30. 6. 2023.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	17762	26,3	1	20440	26,0	1	-
Ђенерали	12960	19,2	2	14978	19,1	2	-
ДДОР	7864	11,6	3	8705	11,1	3	-
Винер	7638	11,3	4	8443	10,7	4	-
Триглав	5038	7,5	5	6190	7,9	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	15887	29,4	1	18423	28,8	1	-
Ђенерали	9301	17,2	2	11101	17,3	2	-
ДДОР	6763	12,5	3	7429	11,6	3	-
Триглав	4675	8,7	5	5818	9,1	4	раст
Винер	4884	9,0	4	5531	8,6	5	пад
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	3659	26,8	1	3877	26,6	1	-
Винер	2755	20,2	2	2912	20,0	2	-
Дунав	1876	13,8	4	2018	13,9	3	раст
Граве	1924	14,1	3	1973	13,6	4	пад
ДДОР	1101	8,1	5	1277	8,8	5	-

Извор: Народна банка Србије.

1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је на крају Т2 2023. године на 364,2 млрд динара (3,1 млрд евра или 3,4 млрд долара),⁵ и то за 5,1% у односу на крај Т2 претходне године.

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. јуна 2023. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за (ре)осигурање**
(на дан 30. 6. 2023, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

У Т2 2023. године није дошло до промене на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 77,3%.

Табела 1.3. **Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**
(у млн динара, у %)

	30. 6. 2022.			30. 6. 2023.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	76845	24,0	1	77362	23,0	1	-
Дунав	62049	19,4	2	66626	19,8	2	-
Винер	49233	15,4	3	50959	15,1	3	-
Граве	37692	11,8	4	37354	11,1	4	-
ДДОР	25539	8,0	5	27961	8,3	5	-

Извор: Народна банка Србије.

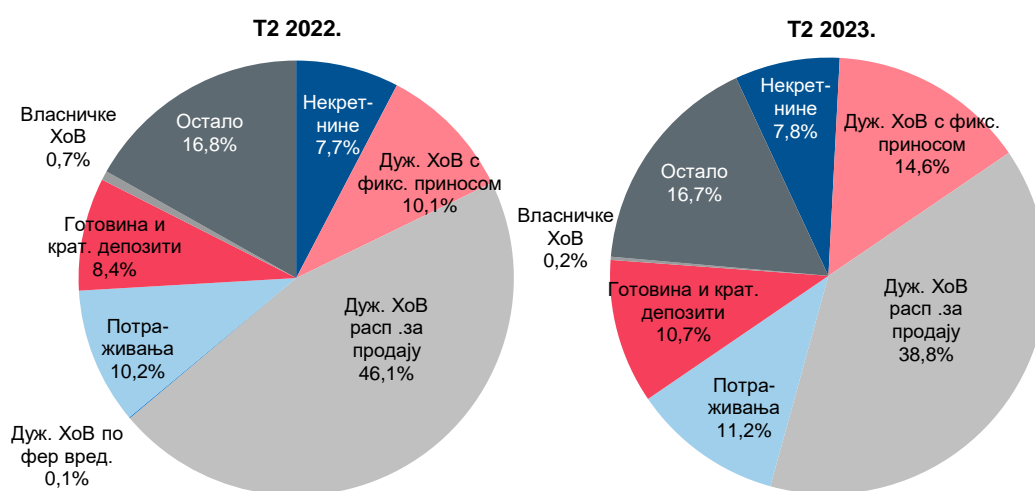
Структура активе

У структури активе друштава за (ре)осигурање, са стањем на дан 30. јуна 2023. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности расположиве за продају (38,8%) и с фиксним приносом (14,6%), иза којих су следили: готовина и краткорочни депозити (10,7%), потраживања (11,2%), некретнине, постројења и опрема (7,8%),

техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара (7,1%) и остало.

У поређењу са стањем на исти дан претходне године може се закључити да, с једне стране, дужничке хартије од вредности смањују учешће у Т2 2023. години, док, с друге стране, готовина и краткорочни депозити, као и потраживања, повећавају своје учешће.

Графикон 1.3.2. Структура активе
(на дан 30. 6. 2022. и 30. 6. 2023.)

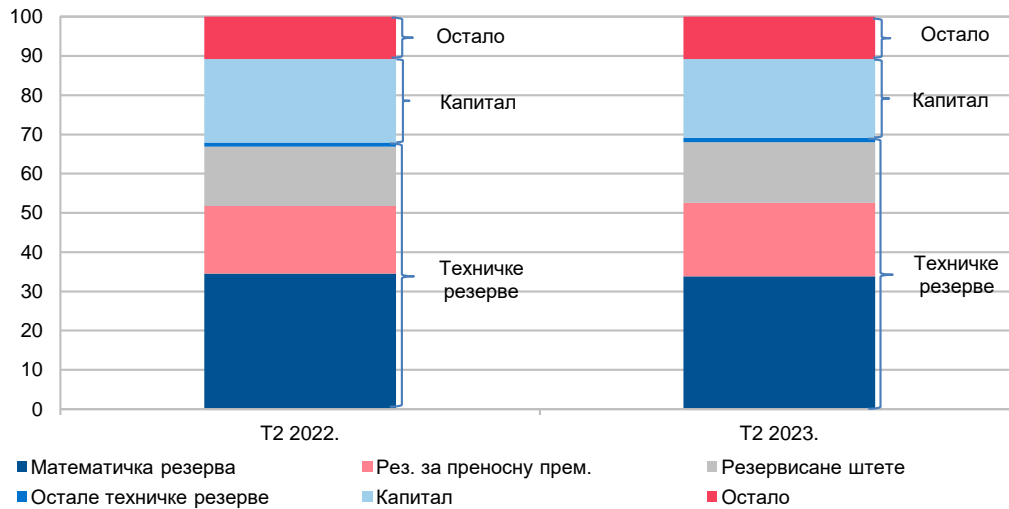
Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

У структури пасиве друштва за (ре)осигурање на крају Т2 2023. године техничке резерве исказују учешће од 69,2%, а капитал 20,0%.

Капитал у износу од 72 млрд динара бележи пад у односу на крај Т2 претходне године по стопи од -1,7%, као последица пада нереализованих добитака и раста нереализованих губитака. Техничке резерве у износу од 248,4 млрд динара бележе раст на крају Т2 2023. године од 6,4%. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста у Т2 2023. године од 2,3% у односу на исти период претходне године.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

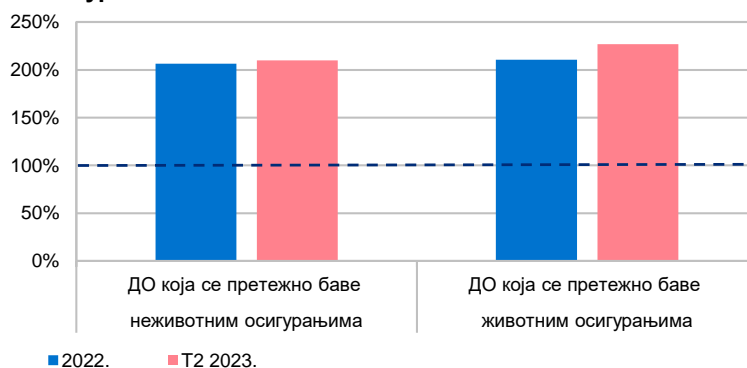
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за (ре)осигурање у великој мери зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе из осигурања, а пре свега од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 30. јуна 2023. године у Републици Србији износила је 54,1 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 25,2 млрд динара. Код друштава која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 210,0%, док је код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* износио 226,8%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

2.2. Квалитет имовине

Учешће облика активе које може карактерисати отежана наплативост (нематеријална улагања, некретнине, пласмани у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе** на крају Т2 2023. године је на задовољавајућем нивоу и износи 21,5%, док је на крају 2022. године износио 20,3%. На промену вредности овог показатеља утицао је нешто већи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ благо је смањен – са 7,2% на крају 2022. године на 7,0% на крају Т2 2023. године, а услед пада наведених облика активе, с једне стране, и раста активе, с друге стране.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

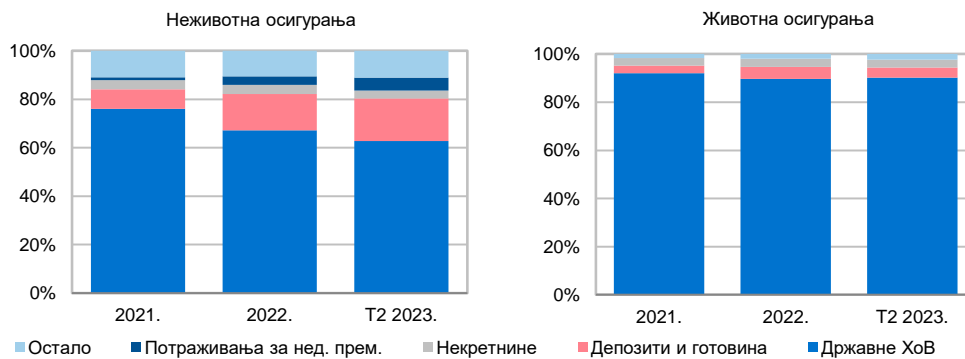
Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и улагање средстава техничких резерви на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза из осигурања у целини и у року и у садашњем, и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим

обавезама, друштво је дужно да средства инвестира тако да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање*, у Т2 2023. године је остварено инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине.

Посматрано укупно у Републици Србији за сва друштва за осигурање, средства техничких резерви *неживотних осигурања* у Т2 2023. године највећим делом била су уложена у државне хартије од вредности (62,8%), а затим у депозите код банака и готовину (17,5%), техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (10,5%), потраживања за недоспеле премије (5,4%) и некретнине (3,2%). Посматрано у односу на крај претходне године, *смањено је учешће државних хартија од вредности*, с једне стране, а *повећало се учешће депозита и готовине и учешћа потраживања за недоспеле премије*, с друге стране.

Графикон 2.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања* нема значајних промена – незнатно је повећано учешће улагања у државне хартије од вредности, на 90,2% и смањено учешће депозита код банака и готовине, на 4,2%.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и

трошкова спровођења осигурања,⁶ према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштва да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже, пре свега, тржишним ризицима и ризику неиспуњења обавеза друге уговорне стране. Код друштва за осигурање која се претежно баве пословима неживотних осигурања вредност комбинованог рација у самопридржају благо је повећана, са 92,2% у Т2 2022. године на 92,5% у Т2 2023. године. На кретање овог рација утицао је нешто слабији раст меродавне премије у самопридржају од раста збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања.⁶

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне активе и обавеза⁷ на нивоу свих друштва за (ре)осигурање, који је у Т2 2023. године износио 121,9%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Осигурање од аутоодговорности

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима (осигурање од аутоодговорности) на крају Т2 2023. године бавило се 11 друштва за осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у Т2 2023. године бележи раст од 19,7% у односу на исти период 2022. године, углавном као резултат већ

⁶ Одлуком о садржају и форми образаца финансијских извештаја за друштва за осигурање прописано је да се под трошковима спровођења осигурања сматра збир трошкова прибаве, трошкова управе и осталих трошкова спровођења осигурања, умањен за приходе од провизије од реосигурања и ретроцесије.

⁷ Ликвидна актива у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

поменутог повећања броја закључених уговора, као и минималне тарифе премија осигурања од аутоодговорности.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је повећана – три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности у Т2 2023. године покривају 58,1% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 57,7% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за Т2 2023. године и истог периода 2022. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године, уз повећање броја запослених на 11.428 по стопи од 0,5%;
- Остварен је раст билансне суме сектора осигурања за 5,1% и она износи 364,2 млрд динара;
- Забележен је пад капитала од –1,7%, пре свега као последица промене нереализованих добитака и губитака и он износи 72 млрд динара;
- Остварен је раст техничких резерви од 6,4% и оне износе 248,4 млрд динара, уз остварење инвестирања пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;
- Остварено је повећање укупне премије од 16,3% и она износи 78,6 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 81,5% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања бележи раст од 18,7%, при чему осигурања са значајнијим учешћем, као што су: осигурање од одговорности због употребе моторних возила, имовинска осигурања, добровољно здравствено осигурање и осигурања моторних возила – каско бележе двоцифрен процентуални раст;
- Учешће животних осигурања је смањено, услед већег раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

При посматрању наведених категорија треба имати у виду и инфлацију, која знатно утиче на њихово реално кретање.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у ЕУ.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања тек се очекују с пуним усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања и с применом *Солвентности II*.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања, како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности који се заснива на изложености ризицима у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду планиран је наставак започетих активности на усклађивању с Директивом *Солвентност II*, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим и начин управљања овим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на имплементацији *Солвентности II* – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката имплементације, као и преласком на трећу фазу у којој се спроводи процес усклађивања регулаторног оквира, унапредиће се способност сектора осигурања да одговори на изазове у будућности, а с циљем обезбеђења дугорочне стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуге осигурања.

У условима успореног глобалног привредног раста под утицајем изражених геополитичких тензија и енергетске кризе, и даље присутне релативно високе инфлације, као и заоштрених глобалних финансијских услова, улога сектора осигурања у пружању заштите грађанима (осигураницима) и обезбеђење континуитета пружања услуге осигурања још више добијају на значају. У том смислу, на изазове из међународног окружења Народна банка Србије је одговорила постепеним повећањем рестриктивности монетарне политике, као и повећањем референтне каматне стопе почев од априла 2022. године, ради обезбеђења повратка инфлације у границе циља. Резултат наведеног је успоравање међугодишње инфлације од априла 2023. године. Народна банка Србије ће наставити да прати кретања на међународним тржиштима како би правовремено и адекватно реаговала доношењем одговарајућих мера и, између осталог, обезбедила права и интересе корисника услуга осигурања и очувала стабилност пословања свих професионалних учесника на тржишту осигурања, односно обезбедила континуитет надзорне функције.